SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 141/03-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2003 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. E. Ch., bytom M. n. B., zastúpenej advokátom JUDr. O. Š., B., vo veci namietaného porušenia princípu ústavnosti podľa čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, princípu rovnosti subjektov podľa čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, porušenia základného práva na podnikanie zaručeného v čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva vlastniť majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky postupmi Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 219/01 a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 2/03 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. E. Ch. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. júna 2003 doručená sťažnosť MUDr. E. Ch., bytom M. n. B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. O. Š., B., ktorou namieta porušenie princípu ústavnosti podľa čl. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), princípu rovnosti subjektov podľa čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, porušenie základného práva na podnikanie zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy a práva vlastniť majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 219/01 a Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 2/03.

Sťažovateľka uviedla, že ako prevádzkovateľka neštátneho zdravotníckeho zariadenia v rokoch 1998 a 1999 poskytovala zdravotnú starostlivosť v súlade so zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnom poistení“) aj poistencom zrušenej Družstevnej zdravotnej poisťovne Perspektíva, ktorá neuhradila plnenie za takto poskytnutú zdravotnú starostlivosť a na návrh likvidátora bol príslušným súdom vyhlásený na majetok poisťovne Perspektíva konkurz. Sťažovateľka vyhodnotila túto situáciu tak, že u zrušenej zdravotnej poisťovni nastala právna skutočnosť predpokladaná zákonom, a to zistenie, že z majetku zrušenej zdravotnej poisťovne Perspektíva nie je možné uspokojiť jej záväzky, a preto si sťažovateľka uplatnila svoje pohľadávky voči zrušenej zdravotnej poisťovni Perspektíva u Všeobecnej zdravotnej poisťovne súdnou cestou z dôvodu ich prechodu na tento subjekt, výsledkom čoho boli zamietajúce rozhodnutia všeobecných súdov.

Podľa názoru sťažovateľky neuhrádzaním nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť vzniká jej poskytovateľom bezprostredná škoda na majetku, čím podľa sťažovateľky zákon výrazne zasiahol do vlastníckeho práva poskytovateľov zdravotníckej starostlivosti a narúša samotnú ústavnú podstatu rovnosti vlastníckeho práva.

Opierajúc sa o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vyhodnocuje sťažovateľka ustanovenie § 34 ods. 6 zákona o zdravotnom poistení ako obmedzenie vlastníckeho práva nad nevyhnutnú mieru a v rozpore s verejným záujmom. Keďže

o citované ustanovenie oba všeobecné súdy opreli svoje rozhodnutie, došlo podľa názoru sťažovateľky k porušeniu jej garantovaných práv a slobôd.

Zákon č. 233/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o zdravotnom poistení, podľa názoru sťažovateľky zásadne zmenil podmienky podnikania a retroaktívne „odkladá podnikateľom ich právo na vymožiteľnosť svojich pohľadávok vzniknutých v čase, keď ich vymožiteľnosť bola garantovaná na dobu neurčitú“.

Podľa sťažovateľky požiadavka právnej istoty sa zabezpečuje predovšetkým tým, aby sa všeobecne záväzné právne predpisy nemenili náhodne a subjektivisticky, ale iba v súlade s ústavou rešpektujúc spoločenský vývoj a základné práva a slobody.

Postup okresného súdu a krajského súdu v tomto prípade považuje sťažovateľka za rozporný s čl. 1 ústavy. Postup zákonodarcu a označených súdov označila za rozporný s ústavným princípom rovnosti vyjadreným v čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a v čl. 12 ústavy a tento postup spôsobil stav, ktorý je v priamom rozpore s ústavne garantovaným princípom slobodného výkonu podnikateľskej činnosti.

Sťažovateľka poukazuje na to, že štát právnou úpravou v tejto oblasti vytvára nerovnaké podmienky ochrany vlastníckeho práva.

Zamietnutie návrhu na zaplatenie úhrad považuje sťažovateľka za zvláštny druh vyvlastnenia jej vlastníctva nedefinovaný zákonom, na ktoré neboli splnené podmienky podľa čl. 20 ods. 4 ústavy. Sťažovateľke takýmto postupom vznikajú bezprostredné škody na majetku.

Na základe uvedeného sa sťažovateľka domnieva, že napadnutými rozsudkami všeobecných súdov boli porušené citované základné práva, a navrhuje ústavnému súdu, aby po predbežnom prerokovaní jej ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie a po vykonanom dokazovaní vyniesol tento nález:

„Zamietnutím návrhu na zaplatenie 135.316,20 Sk s príslušenstvom rozsudkami Okresného súdu Bratislava V č. k. 8 C 219/01-70 a Krajského súdu Bratislava 10 Co 2/03-86 v dôsledku aplikácie § 34 ods. 6 zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na rovnosť garantovanú čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy SR, práva na podnikanie zakotveného v čl 35 ods. 1 Ústavy SR, práva vlastniť majetok upraveného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 20 ods.1 Ústavy SR a k prekročeniu podmienok vyvlastnenia, ktoré sú zakotvené v čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Zároveň došlo aj k porušeniu ustanovenia čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý je vyjadrením princípu právneho štátu.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 19. 03. 2003, č. k. 10 Co 2/03-86 a rozsudok Okresného súdu Bratislava V zo dňa 30. 10. 2002, č. k. 8 C 219/01-70 sa zrušuje.

Slovenská republika je povinná zaplatiť navrhovateľovi čiastku 100.000,- Sk k rukám navrhovateľa do troch dní odo dňa právoplatnosti z titulu primeraného zadosťučinenia.“

Sťažovateľka odôvodňuje priznanie finančného zadosťučinenia z titulu nevyhnutnosti vynaloženia finančných nákladov na obhajobu svojich ústavných práv a slobôd a finančných strát, ktoré jej vznikli v dôsledku rozhodnutí súdov v podnikateľskej praxi.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanovených zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde") ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľky ústavný súd skúmal jej zákonom predpísané náležitosti upravené v § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ako aj prípadné dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti pravidelne skúma aj to, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označila sťažovateľka, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Zo sťažnosti sťažovateľky ústavný súd zistil, že okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 219/01-70 z 30. októbra 2002 zamietol návrh sťažovateľky a krajský súd rozsudkom č. k. 10 Co 2/03-86 z 19. marca 2003 rozsudok okresného súdu potvrdil.

Ústavný súd na základe obsahu sťažnosti a jej príloh posúdil sťažnosť sťažovateľky v časti, v ktorej namieta porušenie základného práva zaručeného v čl. 35 ústavy a v čl. 11 Listiny základných práv a slobôd, a zistil, že neexistuje príčinná súvislosť medzi konaním všeobecných súdov a sťažovateľkou namietaným porušením základného práva podnikať zaručeného v čl. 35 ods. l ústavy a základného práva na rovnosť zaručeného v čl. 11 Listiny základných práv a slobôd. Takúto príčinnú súvislosť nemôže zakladať ani postup

a rozhodnutie súdu, v ktorom bol rešpektovaný skutkový a právny stav v čase vyhlásenia rozhodnutia súdu podľa 154 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Súd môže pre svoje rozhodnutie vziať do úvahy iba skutočnosti, ktoré tu boli v čase vyhlásenia rozsudku. Okamih uplatnenia práva je viazaný na hmotnoprávne posúdenie zisteného skutočného stavu vo veci podľa príslušných zákonných ustanovení spojené so vznikom, zmenou alebo zánikom práv či povinností.

Ústavný súd poukazuje najmä na to, že právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikať a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť obsiahnuté v čl. 35 ods. 1 ústavy je ústavnou zárukou slobody výkonu hospodárskej činnosti podľa uváženia. Súčasťou takto poskytnutej záruky nie je ochrana podnikateľa pred vstupom konkurenta do zvolenej hospodárskej činnosti ani záruka, že podnikateľ bude mať úspech vo svojej činnosti. Neúspech, resp. strata podnikateľa vo svojej činnosti predstavuje podnikateľské riziko, ktoré musí znášať podnikateľ sám. Toto konštatovanie má oporu v ustanoveniach zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, ktoré podnikateľa prezentujú jednak v rovine samotnej realizácie podnikateľskej činnosti, ako aj v rovine právnorelevantnej. Právnorelevantná rovina je daná právnou zodpovednosťou podnikateľa a v širšom zmysle znášaním hospodárskeho rizika za komplexnú podnikateľskú činnosť.

Vzhľadom na tieto skutočnosti ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Pri predbežnom prerokovaní tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie vlastníckeho práva zaručeného v čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, sa ústavný súd riadil princípom subsidiarity v zmysle čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy a zistil, že na prejednanie tejto časti sťažnosti nemá právomoc.

K tomuto záveru dospel na základe tej skutočnosti, že ochranu vlastníckemu právu pred jeho ohrozením alebo porušením zásadne poskytujú všeobecné súdy. Tejto ochrany sa

nemožno domáhať návrhom na začatie konania pred ústavným súdom. Sťažovateľka si právo na zaplatenie pohľadávky vzniknutej z titulu poskytnutej zdravotnej starostlivosti spadajúce do právneho inštitútu práva na ochranu vlastníckeho práva uplatnila pred všeobecnými súdmi, ktoré o tomto práve aj rozhodli. Ústavný súd preto nie je oprávnený konať a rozhodovať o veciach, ktoré sú zverené do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Uplatnenie ochrany označeného práva ústavným súdom podľa čl. 142 ods. 1 ústavy predpokladá taký procesný postup všeobecných súdov v konaní o ochrane vlastníckeho práva, ktorým by bolo porušené niektoré základné právo upravené v čl. 46 až 50 ústavy.

Vychádzajúc z uvedeného a poukazujúc aj na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 66/03, IV. ÚS 100/03) bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Nad rámec uvedeného je potrebné poukázať na to, že ústavný súd sa osobitne nezaoberal otázkou porušenia čl. 1, čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 11 Listiny základných práv a slobôd, keďže tieto ustanovenia sú spravidla vždy porušené, ak je porušené niektoré základné právo alebo sloboda. Ide o sprievodný účinok porušenia základného práva alebo slobody.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia je rovnako viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd sa touto časťou návrhu na rozhodnutie, ktorou sa sťažovateľka domáhala jeho priznania, nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2003